

Rövidtávú munkaerőpiaci prognózis 2022-re tavaszi előrejelzés

Összefoglaló

Budapest, 2021. június–július

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A tanulmány alapjául szolgáló adatfelvételre az Innovációs és Technológiai Minisztérium és a Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet együttműködésében került sor. A kutatás finanszírozását az MKIK GVI és az MKIK között 2021. április 19-én kötött szerződés biztosította, amely a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal között NFA-KA-ITM-9/2020 számon megkötött szerződés VII. fejezetében megfogalmazott programelem 527.1.01.02. (Munkaerőpiaci prognóziskutatás) teljesítéséhez kapcsolódik.

A tanulmányt írták:

Bacsák Dániel (elemző, MKIK GVI)
Hajdu Miklós (elemző)
Horváth Ágoston (elemző, MKIK GVI)
Nábelek Fruzsina (ügyvezető igazgató, MKIK GVI)
Sturcz Anikó (elemző)

A kutatás terepmunkáját és az adatok feldolgozását irányította:

Horváth Ágoston (elemző, MKIK GVI)
Nábelek Fruzsina (ügyvezető igazgató, MKIK GVI)

Kutatásvezető:

Horváth Ágoston (elemző, MKIK GVI)
Nábelek Fruzsina (ügyvezető igazgató, MKIK GVI)
e-mail: fruzsina.nabelek@gvi.hu

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2021. július 15.

Cím: MKIK GVI
1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu/>

Az adatfelvétel

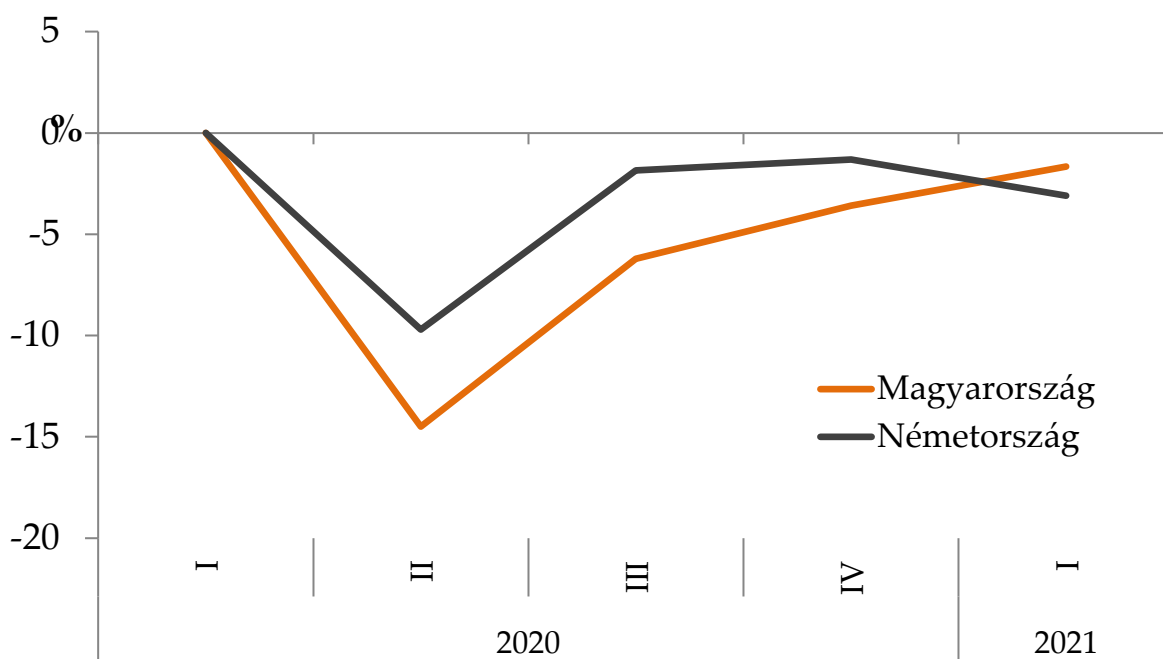
2021. április–június során került sor az Innovációs és Technológiai Minisztérium és az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) „Rövidtávú munkaerőpiaci prognózis” kutatásának 2021. évi első adatfelvételére, amelynek során a megyei kormányhivatalok és az MKIK GVI munkatársai 5501, legalább két főt foglalkoztató cég vezetőjét kérdezték meg a munkaerő iránti jelenlegi és várható keresletükről. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők a versenyszférában teljes munkaidőben alkalmazásban állók földrajzi elhelyezkedés, gazdasági ág és vállalati létszámkategória szerinti együttes megoszlása szerint. Az alábbiakban a kutatás eredményeit ismertetjük úgy, hogy azokat összevetjük más adatforrások, becslések idevágó adataival.

Üzleti helyzet

A magyar gazdaság 2013-ban a gazdaság kilábalta a recessziós időszakból (2 százalékos növekedés), majd 2014-től 2019-ig évi 2,2 százalékos (2016) és 5,1 százalékos (2018) között növekedett. A lassulás már a koronavírus-járványt megelőző negyedévben, 2020 első három hónapjában elkezdődött, ekkor csupán 2,1 százalékos volt a bővülés, a recesszió pedig 2020 második negyedévében következett be (-13,3 százalékos). A harmadik és a negyedik negyedévben enyhült a csökkenés mértéke (-5,2 és -4,9 százalékos), így a hazai GDP 2020 egészében 5,1 százalékkal csökkent. A pozitív irányú trend egyelőre folytatódni látszik, 2021 első negyedévében a csökkenés mértéke már csak 1,6 százalékos volt 2020 azonos időszakához képest.

A 2020-as koronavírus-járvány okozta válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. A V1. ábrán jól látható, hogy a koronavírus-járvány okozta válság mind a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német, mind a magyar gazdaságot jelentősen megrendítette, 2020 második negyedévében a magyar 15, a német pedig 10 százalékkal maradt el az első negyedéves GDP-szinttől. A harmadik negyedévi visszapattnás a két országban 8–9 százalékpontos felzárkózást eredményezett, ezt követően azonban a német gazdaság stagnálni, majd 2021 első negyedévében újra csökkenni kezdett (-3,1 százalék), a magyar viszont lassuló ütemben, de folyamatosan közelíti a válság előtti szintet (-1,7 százalék).

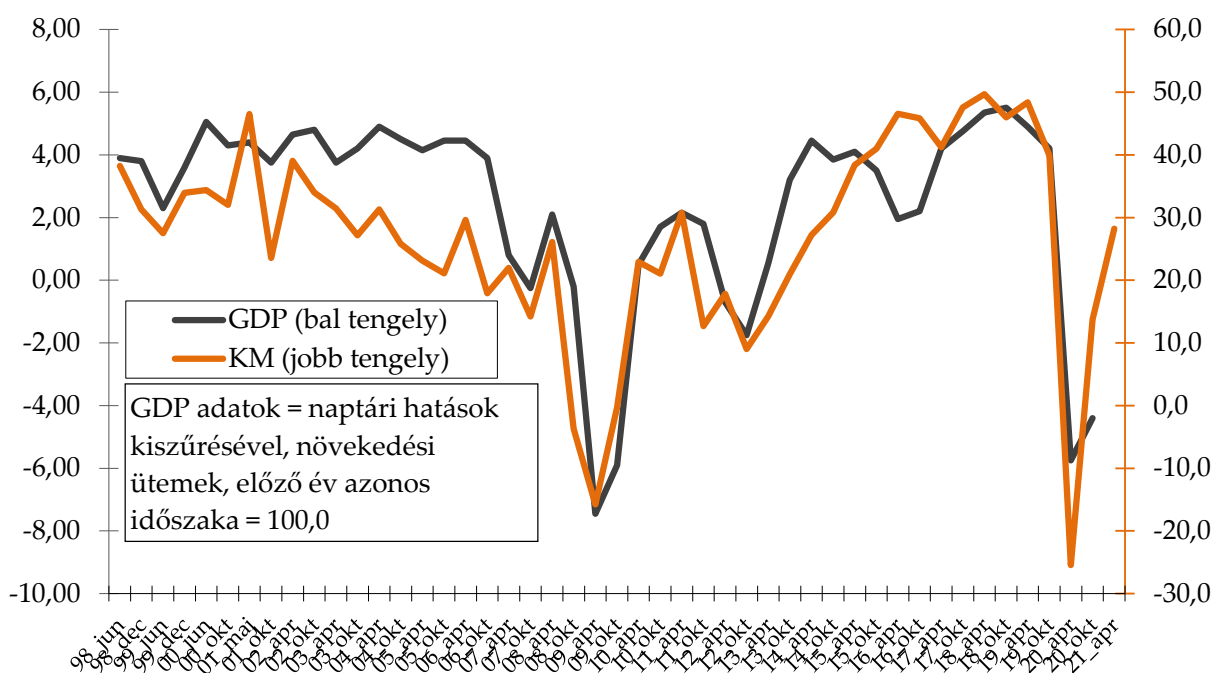
V1. ábra: A GDP változása a 2020-as válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben

Forrás: KSH, Destatis

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) legfrissebb, 2021. áprilisi vállalati konjunktúravizsgálata 2790 vállalkozás vezetőjének válaszain alapul. Az adatfelvétel április 1. és 30. között zajlott, a koronavírus-járvány harmadik hulláma következtében bevezetett jelentősebb korlátozások fokozatos enyhítésének időszakában. **Az eredmények szerint a Konjunktúramutató értéke 2021 áprilisában +28 ponton áll. A felmérés 1998-as kezdete óta a legalacsonyabb értéket jelentő 2020. áprilisi -25 pontról tehát jelentős, egy év alatt összesen 53 pontos pozitív elmozdulás történt, ugyanakkor a jelenleginél alacsonyabb értéket 2020 áprilisát megelőzően utoljára 2014 áprilisában tapasztalhattunk (+27 pont). A vállalkozások a múlt félévhez képest lényegesen kedvezőbben ítélik meg az üzleti klímát, várakozásaik ugyanakkor továbbra is erősen megoszlanak vállalati kategóriák szerint.** Összességében a jövőbeni üzleti helyzetre, a beruházásokra, valamint a megrendelésekre vonatkozó várakozások egyaránt jelentős mértékben optimistábbá váltak az adatfelvételt megelőző fél év során. A kilátások legnagyobb mértékű javulása a várható megrendelésekre vonatkozóan tapasztalható.

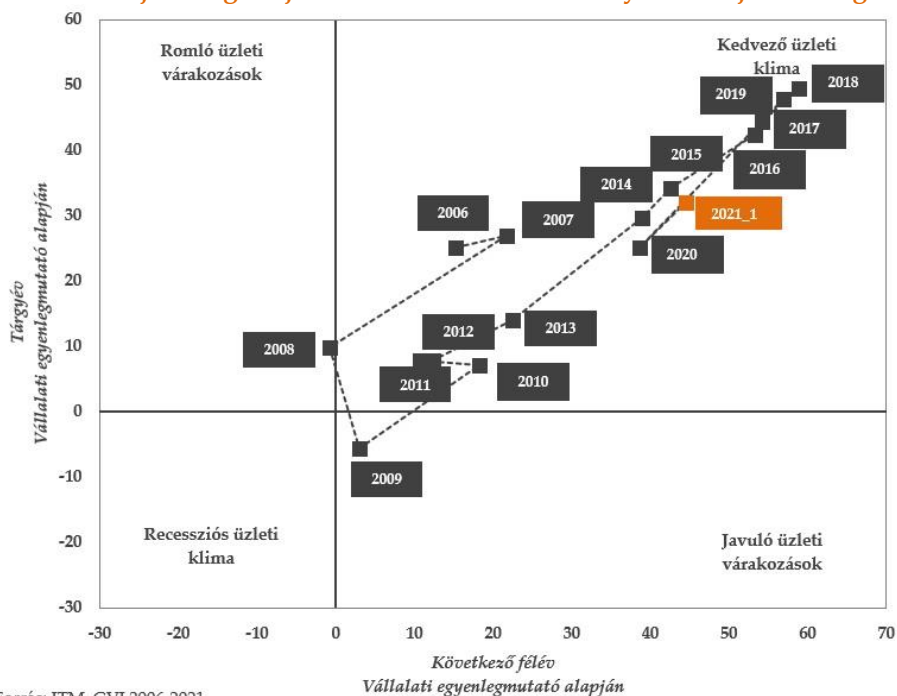
V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúramutató alakulása, 1998–2021

Forrás: GVI

A 2021 tavaszi adatfelvétel alapján a magyar vállalatok üzleti helyzete a koronavírus-járvánnyal összefüggő gazdasági válságot követően javulást mutat. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 33 pont – azaz 33 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül –, ami 7 pontos emelkedést jelent a 2020 októberében tapasztalt 26 pontos értékhez viszonyítva. A 2021 második felévére vonatkozó üzleti várakozások az elmúlt őszhöz képest szintén optimistábbak. 2021 tavaszán 46 pont a jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke – azaz 46 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, amelyek bíznak üzleti helyzetük javulásában 2021 második felében, azokhoz képest, amelyek az üzleti helyzet romlását várják. Ez szintén 7 ponttal magasabb a 2020 őszen tapasztalt 39 pontos értékhez képest. A 2008-as válságot követően 2013-ban az üzleti várakozások már a 2007-es állapothoz hasonlóak voltak, a jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetértékelésen alapuló üzleti környezet jelentős mértékben javult, 2014-re pedig 2006 óta nem tapasztalt szintre fejlődött, 2015-re még kedvezőbbé vált. A javuló tendencia egészen 2018-ig folyamatos volt, a 2019-es enyhe visszaesést követően azonban 2020-ban jelentősen, lényegében a 2014-es szintnek megfelelő értékre csökkent mind a jelenlegi, mind a várható üzleti helyzet mutatója. 2021 első feléve folyamán ismét javulás tapasztalható, a jelenlegi és a várható üzleti helyzet mutatójának mostani értékei lényegében a 2015-ös szintnek feleltethetőek meg.

V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

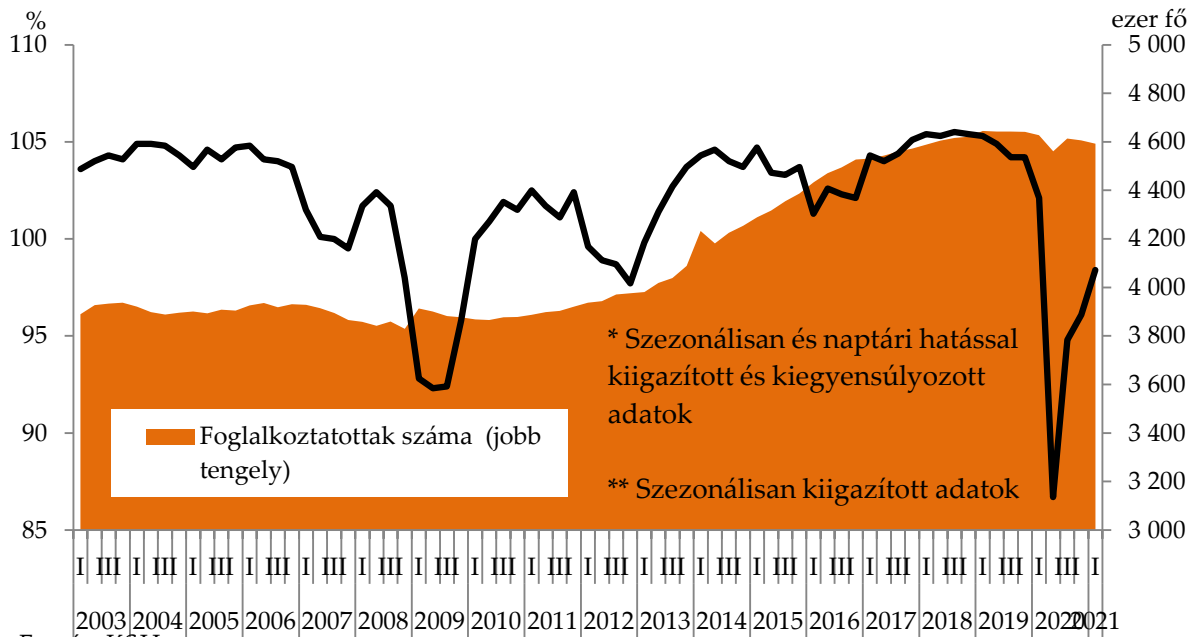

Létszámváltozások a versenyszférában

Magyarországon 2013-tól kezdve a GDP volumenindexe lassan – változó mértékben, de folyamatosan – emelkedett a koronavírus-járvány kitöréséig, a foglalkoztatás pedig – eleinte részben a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt, később inkább piaci igények alapján – lényegében folyamatosan nőtt a 2008-as világválságot követően (lásd V4. ábra). A lassulás már a koronavírus-járványt megelőző negyedévben elkezdődött, ekkor csupán 2,1 százalékos volt a bővülés, a recesszió pedig 2020 második negyedévében következett be (-13,3 százalék). A harmadik és a negyedik negyedévben enyhült a csökkenés mértéke (-5,2 és -4,9 százalék), így a hazai GDP 2020 egészében 5,1 százalékkal csökkent. A pozitív irányú trend egyelőre folytatódni látszik, 2021 első negyedévében a csökkenés mértéke már csak 1,6 százalék volt. **A foglalkoztatottak száma 2019 első negyedévében érte el a csúcspontját (4 644 ezer fő), 2020 második negyedévében azonban jelentősebb csökkenés ment végbe (4 628 ezer főről 4 561 ezer főre). A gazdaság harmadik negyedévi visszapattnását a foglalkoztatottság növekedése kísérte (4 614 ezer fő), de a járvány második és harmadik hulláma következtében 2021 első negyedévére visszaesett 4 592 ezer főre.**

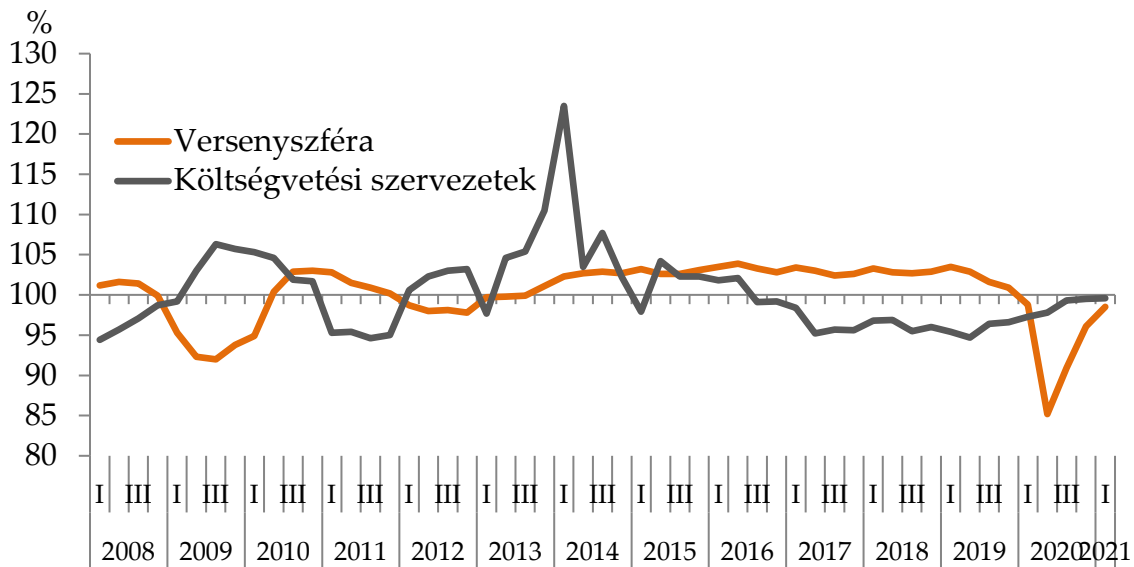
Ágazatok szerint 2020 első negyedévében – lényegében a járvány miatti korlátozásokat megelőzően – a feldolgozóiparban, a vendéglátásban, az egyéb szolgáltatások és az ingatlanügyletek területén még 2–10 százalékos növekedést lehetett regisztrálni. 2020 második negyedévében már minden ágazatban csökkent az alkalmazásban állók indexe, különösen a vendéglátásban (35,3 százalék) és az egyéb szolgáltatásoknál (17,1 százalék), a harmadik negyedévben viszont az összes szektorban emelkedést lehetett tapasztalni. 2021 első negyedévében két ágazat kivételével mindegyik megközelítette, vagy akár meg is haladta az egy évvel korábbi (válság előtti) foglalkoztatotti létszámot (98–102 százalék), a vendéglátásban azonban 16 százalékos, az ingatlanügyletek területén pedig 14 százalékos csökkenés volt még ekkor is az előző év azonos időszakához képest.

V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe* (előző év azonos időszaka: 100%) és a foglalkoztatottak száma** (ezer fő), 2003–2021. I. negyedév

A versenyszférában alkalmazásban állók létszáma 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős visszaesést mutatott. 2010 és 2013 között enyhe növekedés és stagnálás jellemezte a versenyszféra alkalmazottainak létszámát. 2014 és 2018 között 3 százalékos körüli emelkedést mutattak az adatok. **2019-ben enyhült a növekedés üteme (1,9 százalékos), 2020 első negyedévében pedig már 1,2 százalékkal, második negyedévében 14,8 százalékkal maradt el a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma az előző év azonos időszakához képest. 2020 második felében javult a helyzet (9,1 és 3,9 százalékos elmaradás), 2021 első negyedévében már csupán 1,5 százalékkal maradt el a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma az előző év azonos időszakához képest.**

**V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2021, százalék
(az előző év azonos időszaka: 100,0)**

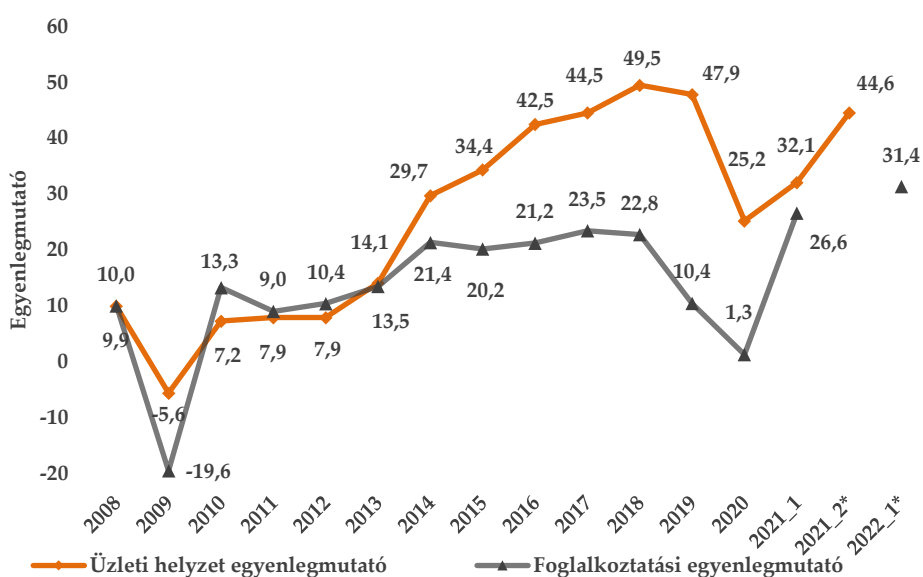

Forrás: KSH

2021-ben első félévében 27 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette. Ez az érték 2020-ban még 1 százalékpont volt, vagyis a létszámbővítő vállalatok aránya jócskán megemelkedett, a felmérés kezdete óta nem tapasztaltunk hasonlóan magas értéket – igaz, az eddigi adatfelvételek időpontjai őszi estek.

Az idei létszámváltozásokra vonatkozó egyenlegmutató emelkedése a 2021-ben megfogalmazott jövőbeli terveket is érintette: a következő év első félévére vonatkozó vállalati egyenlegmutató 31 pontos (2020-ban ez az érték a 2021-es várakozásokat tekintve még 23 százalékpont volt) értéket vesz fel – 31 százalékpontos többségben vannak a létszámbővítést tervező vállalatok a létszámleépítőkkel szemben. (lásd a V6. ábrát). Jövőre tehát több vállalatnál várható létszámfelvétel, mint idén. Az üzleti helyzettel kapcsolatos pozitív várakozások ugyanakkor továbbra is meghaladják a foglalkoztatásra vonatkozó várakozásokat.

Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

*a 2021. második félévi és a 2022-es első félévi értékek a vállalati várakozásokon alapulnak

Forrás: ITM, GVI 2008–2021

A Prognózis adatfelvétel nyers adatai szerint – az általában túlzott optimizmust kifejező vállalatok válaszai alapján – 2,2 százalékos növekedés várható a foglalkoztatásban, míg a GVI korrekciójával végzett becslés arra utal, hogy a cégek **nem fogják tudni bővíteni a foglalkoztatottak számát. A jellemzően túlzóan optimista nyers vállalati várakozásokat és a tényadatokat általában sokkal jobban közelítő, de többnyire némileg alulbecslő korrigált mutatót figyelembe véve stagnáló tendencia valószínűsíthető.** Mindez nem meglepő annak tükrében, hogy a gazdasági növekedés fenntarthatóságával kapcsolatban már a tavalyi év elején is bizonytalanságok merültek fel, majd koronavírus-járvány nyomán az üzleti klíma súlyosan leromlott, a járvány visszaszorulásával pedig a munkaerőhiány jelei mutatkoztak meg.

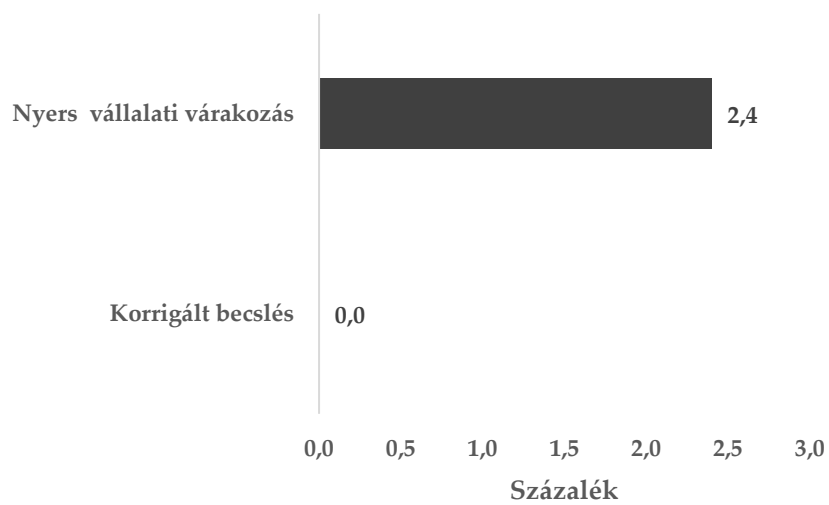
Az idei évi előrejelzést különösen bizonytalanná teszi, hogy az adatfelvétel az eddig szokásos szeptember-októberi időszak helyett 2021 tavaszán történt, amikor a járvány aggasztó felfutása mellett az oltási kampány is gyors ütemben zajlott, a vállalatokat tehát az év egy viszonylag turbulens időszakában keresték fel a kérdezőbiztosok. A jelenlegi felvételt tekintve továbbá fontos figyelembe venni, hogy 2022 márciusára vonatkozóan fogalmazták meg a válaszadók az előrejelzéseiket, míg a korábbi, őszi megkérdezések során a következő év szeptemberére jeleztek előre. A korrekcióval kapcsolatban fontos továbbá figyelembe venni, hogy az jórészt a stabil gazdasági konjunktúrával jellemezhető időszakban tapasztaltak alapján történik, amihez képest jelenleg egészen más körülmények között kénytelenek működni a cégek.

A koronavírus-járvány a toborzási nehézségek területén is éreztette hatását: a 2018-as csúcsot követően, amikor a vállalatok 43 százaléka számolt be arról, hogy a cégnél tartósan betöltetlen álláshelyek vannak, az elmúlt két évben már jelentős csökkenés következett be. **2019-ben a vállalkozások 33 százaléka, 2020-ban pedig mindösszesen a 25 százaléka számolt be toborzási nehézségekről. A csökkenő tendencia lassuló ütemben ugyan, de 2021 első hónapjaiban is folytatódott (24 százalék).**

A korrigált becslés leginkább a mezőgazdaság és a kereskedelem területén jelez bizonytalanságokat – ezen ágazatokban a korrekció szerint nem várható a foglalkoztatás bővülése, miközben a nyers vállalati előrejelzések szerint minden szektorban létszámnövekedés lesz a következő évben. **Figyelemre méltó, hogy az elmúlt évek tapasztalatain alapuló korrigált becslés a szolgáltatók a területén nagyobb fokú létszám-bővülést jelez, mint az ágazatban megfogalmazott nyers becslések.** A korrigált előrejelzésünk szerint a döntően exportra dolgozó vállalati körben valamivel kedvezőbben alakul várhatóan a foglalkoztatás, mint a belföldi értékesítésre koncentrálnó cégeknél: a jellemzően hazai piacra termelőknél lényegében nem várható változás, míg enyhe létszámnövekedést valószínűsítünk a döntően külföldre dolgozó vállalati körben.

V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2022-ben

Forrás: ITM, GVI (n=1972)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok